

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

9 [i.e. 10] Sub qua censura infidelium, hæreticorumque libros Ecclesia suis
fidelibus prohibeat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

19 Tertia difficultas est, quis possit in supradictis casibus dispensare, dum est obligatio illos seruandi? Facilis est re- solutio, solum Pontificem posse, quia est lex ab ipso lata, cuius dispensatio nulli reperitur Episcopis concessa: sic, plures re- ferens, Sanchez num. 27. At in casu speciali, ubi necessitas in- flaret, & esset periculum in mora, posset Episcopus, quia tunc dispensatio censetur concessa Episcopo ex benigna legislatoris interpretatione. Sic Suarez, supra num. 9.

PUNCTVM X.

Sub qua censura infidelium, hereticorumque libros Ecclesia suis fidelibus prohibeat.

1 Non leuis est, nec parum damosa cum hereticis, & in- fidelibus communicatio, quae fit legendo eorum li- bros, ideoque merito Ecclesia suos fideles defendens a tali communicatione abstinere prohibuit. Primo in Bulla *Canae* Dominici, clausula prima sub poena excommunicationis Pontifi- ci referuntur, prohibitum est omnibus Christi fidelibus, ne ha- reticorum libros haereticos continentes, vel de religione tractan- tes, sine auctoritate Sedis Apostolicae sciant legere, aut re- citare, imprimere, seu quomodolibet defendere, ex quavis causa, publice, vel occulte, quous ingenio, vel colore. Haec prohibitio extensa est in aliquibus decretis Pontificiis. Nam Sixtus V. in quadam Bulla, quae est vigesima prima in ordine eius in Bullario, sub excommunicatione libri reuerentia prohi- buit libros Astrologiae, seu de diuinatione tractantes, quibus firmam contingit intendunt cognosci. Clemens VIII. in indice librorum prohibitorum sub excommunicatione, non tantum sibi reuerentia, prohibuit haereticarum libros, etiam si de religione non tractent, nisi prius expurgentur. Item li- bros auctorum, qui sunt de haeresi suspecti, imò & Catho- licorum, quibus aliqua sunt haereses admixtae; quique ex- purgatione indigent, prout latius in supradictis regulis habe- tur, quae quae adducit Azor tom. 1. in *institutionum moralium*, lib. 8. cap. 16. *quasi*. 14. Insuper pro regnis Hispaniae extat consti- tutio Nouissima Pauli V. quae incipit, *Cum sciet accepimus*, in qua prohibentur omnes libri, qui expurgatione indigent, sub censura Pontifici, vel Inquisitori generali reuerentia: qui autem sunt hi libri per regulas redeoim generaliter explicantur, quae apponit in initio expurgatorij.

Circa hanc prohibitionem quatuor inquirunt Doctores. Pri- mo, qui libri comprehendantur sub his prohibitionibus, spe- cialiter sub prohibitione Bullae *Canae*. Secundo, quae lectio, retentio, impressio, vel defensio sufficiat, & necessaria sit ad in- currendas penas. Tertio, quibus personis facta sit prohibitio. Quarto, an delinquentes aliis penis praeter excommunicationem afficiantur.

§. I.

Expenditur prima difficultas, de qualitate librorum prohibitorum.

- 1 Librorum hereticorum in Bulla *Canae* prohibentur.
- 2 Non comprehenditur liber Catholicus, tamen si per ignorantiam erroribus mixtus sit.
- 3 Comprehenditur liber manuscriptor.
- 4 Comprehenditur ne epistola concilio, quae sit, aliisque breui scripturae? Affirmandum est comprehendendi.
- 5 Non videtur oppositum probabilitate cavere.
- 6 Intra expurgationis Romanum certum est haec omnia prohiberi.
- 7 Sub prohibitione Bullae solum comprehenduntur libri hereticorum haereticos continentes, vel de religione tractantes:

1 Clausula Bullae *Canae* prohibet solum libros haereticorum; haereticorum, inquam, qui proprie sunt haereti- ci, quales sunt, qui a fide per Baptismum suscepta defecerunt. Quod si sint libri aliquorum, qui baptizati non sunt, (ita hac prohibitionem non continentur, quia ij non sunt haeretici Ecclesiae subiecti, in quorum deestinationem, & punitionem haec prohibitio habetur, sic Suarez *disp. 20. sect. 2. num. 11. sine*, Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 10. num. 22. Farinacius de haeresi*, haereticae declarati, & denunciati, sufficit si tales esse cognoscantur, sic Sanchez *lib. 2. cap. 10. num. 24. Suarez disp. 20. sect. 2. num. 11.* Ex qua doctrina inferitur primo, quod dicendum de libris Graecorum, & Armenorum, de suis ritibus tractantibus, Sanchez *num. 27.* & Farinac. *num. 10.* & Azor *tom. 1. c. 16. q. 8.* dicunt non esse sub libris haereticorum comprehensos, quia hi ritus non sunt ab Ecclesia tanquam haereticis habiti. Ad dicendum ex istis, si auctores illorum librorum sunt vere haeretici (vel communicati solent esse) Graeci, & Armeni, quia à Romana Ecclesia fide & eius obedientia secedunt, sine dubio sub praedi- cta prohibitionem Bullae *Canae* comprehenduntur, quia iuncti-

Ferr. de Castro Sum. Mor. Pars I.

bri haereticorum de religione tractantes, Suarez *disp. 20. de se- de, sect. 2. num. 12.*

2 Secundo infero non esse sub hac censura Bullae *Canae* comprehensum librum auctoris Catholicici, etiam si errores ali- quos per ignorantiam auctoris, vel per malitiam alicuius haeretici insertos habeat, quia absolute liber ille catholicus est, non haereticus, sic Suarez *num. 13. c. 14. Sanchez c. 10. n. 25. Nauarr. c. 27. n. 56. Coninch disp. 18. de fide, dub. 11. n. 177.* Limitat autem Sua- rez, & Coninch *supra*, nisi scholia, & errores ita creuerint, ut ex illis maior pars libri constare videatur, quia tunc liber à parte praecipua denominandus est, licet contra teneat Sanchez *su- pra*, & Bonacina *disp. 2. de censuris, q. 5. p. 4. n. 6.* & indicat Farinac. *de haeresi, q. 180. n. 50.*

Haec sunt attendenda prohibitionem Bullae *Canae*: at attenda prohibitionem Clement. VIII. & Pauli V. quilibet liber infidelis, aut catholicus, cui aliquis error insertus sit, legi, retinerique non potest, qui primum expurgatus sit, & emendatus ab his, quibus in expurgatione expurgandi cura commissa est.

3 Tertio infero, sub nomine libri manuscriptorum contineri, quia ad eam ratio, & verè liber dicitur; aliàs facillimo negotio haec prohibitio eludi, & enervari posset, & ita ex com- muni sententia restat Suarez *disp. 20. sect. 2. n. 10. Sanchez lib. 2. cap. 10. n. 28.* & Doctores statim allegandi.

4 Quarto infero quid dicendum de breui scriptura, oratione, concione, quae sitio. epistola. An, inquam, haec sub prohibi- tione Bullae continentur? Affirmant aliqui, ut probabilius, sic Suarez *disp. 20. sect. 2. n. 10.* Farinac. *de haeresi quasi*. 180. n. 30. c. 31. Barth. Vgolin *tract. de censuris, 2. part. in glossa ac eorundem librorum, num. 2. vers. nono in excommunicationem.* Mouentur, quia haec prohibitio librorum non est lex odiosa, sed fauorabilis, quia est in fauorem fidei, & defensionem Catholicorum. Ergo debet extendi, & non limitari ad librum, Secundo, quia in his est eadem ratio, & periculum peruersionis. Tertio, quia congregatio Concilij declarans decretum de editione librorum laicorum, *sess. 4.* dixit comprehendere sub illo decreto annotationes, le- ctiones, disputationes, conciones, & alia similia, nec non tracta- tus pertinentes ad deuotionem, & quierationem conscientiarum, stimulationes fratrum, & caetera huiusmodi, quae sibi inuicem communicant fratres, modo communicant ad effectum impi- mendii, sic Capucini. in *cap. pendio priuilegiorum mendicantiu, verbo imprimere.* Emanuel Rodriguez *qq. regul. 10. 2. q. 104. art. 1. sine.* Gallet. in *Margarita casuum conscientiae, verbo legere.* Augustinus Barbosa *de potestate Episcopii, 3. part. alleg. 90. fin. 6.* Quarto, quia haec omnia pars libri esse possunt salte aptitudine, Ergo hoc sufficit, ut sub prohibitionem libri comprehendantur. Probo consequentiam. Quae libet pars libri haereticus etiam si minima sit, & diuisa ab aliis partibus, sub prohibitionem cadit, ut sentit idè, Sanchez & omnes. Item procerium libri, & praefatio, seu epi- stola. Sed haec non alia ratione, nisi quia prohibito libro omnes partes quae fuerunt illius libri, quantumcunque diuidantur, manent prohibita. Ergo etiam debent manere prohibita partes li- bri, quae possunt esse. Quinto, quia non est signata magnitudo, quae ad constituendum librum requiratur. Ergo concio, disputa- tio, annotatio, quae decem folia habeat, liber dici poterit. Sex- to, quia nomen libri gratia frequentioris vsus videtur appositum, non quia partes, ex quibus liber componitur, excludantur.

5 Nihilominus est supradicta sententia in praxi tenenda sit: at credo probabile esse sub censura Bullae has breues an- notationes, lectiones, disputationes, conciones non comprehen- dit sic Sanchez *lib. 2. in Decalog. c. 10. n. 29. Duard lib. 2. in can. 1. q. 44. n. 6.* Bonacina *disp. 2. de censuris, q. 5. punct. 4. n. 18.* Mouentur quia haec in communi modo loquenti libri non reputantur. Neque obstant fundamenta contraria. Non primum, quia haec lex reputanda est penalis, & odiosa: nam licet in fauorem fidei, & defensionem fidelium ordinata sit, quia tamen immedia- ta materia non fauorem, sed grauumen continet, scilicet pri- uare fidelem, etiam in fide firmum, lectionem librorum haereticorum, & sub graui poena, odiosa, & penalis est reputanda, non fauorabilis. Aliàs omnis lex penalis, quae latrones, & homicidæ puniuntur, fauorabilis esset, etiam ad bonum reipublicae, & defen- sionem innocentium ordinatur. Adde etiam concedamus esse le- gem fauorabilem non videtur extendenda vna proprietatem verborum: sub nomine autem libri haec annotationes, disputa- tiones, & epistolae non continentur. Ergo Secundo non obstat: tum quia non militat eadem ratio, siquidem libri diuici per- manent, & magis euulgantur: tum quia esto militaret, non com- prehenditur sub verbis legis. Tertio admitto libenter sub illo decreto Concilij Tridentini, annotationes & scholia, disputa- tiones, & alia similia comprehendendi, ex eo quod illud decretum sit explicatio, & renouatio decreti Concilij Lateranensis, sub Leone X. ubi expressè dicit, *Nullus librum aliquem seu aliquam quam- cumque scripturam, tam in verbo nostra, quam in alio quibuscumque ciuitatibus, seu diocesis imprimere seu imprimi facere praesumat, nisi prius in verbo per vicarium nostrum &c.* Ecce qua ratione comprehenduntur annotationes, quia Concilium Lateranense dixit quamcumque scripturam. Ex quo non seue desumitur argumentum sub prohibitionem Bullae has scripturas paruas non comprehendi. Et confirmo, si sub nomine

DE
ASTRO
ALAN
TOM.
LIB.

nomine libri hæ paræ scripturæ comprehenderentur, non liceret eas publicare, sine nomine authoris subscripti, quia Concilium expostulavit: at communis usus obtinuit, vt hæ sine nomine authoris comunicentur, vt testatur Azor tom. 1. lib. 8. cap. 17. quæst. 4. fin. Ergo. Quod autem hæ sine approbatione imprimi, & communicari non possint, non est, quia sub nomine libri comunicantur, sed quia continentur sub nomine cuiuscumque scripturæ, quæ imprimi, & publicari non potest absque approbatione, ex lapud dicto Lateranens. Concilio, & tradit. Azor *suprà* q. 2. Neque obstat. Quarto, concedo omnia illa partem esse posse libri, sed quia nec sunt, nec unquam fuerunt, ideo nunquam sunt prohibita illa clausula Bullæ Cæne; secus de præfatione, quæ de facto cum aliis librum prohibentur composuit, quia prohibito libro, & partes prohibita manent. Ad quinam fateri disputationem, & lectionem decem fo ia continentes librum esse, & sub prohibitione Bullæ Cæne cadere. Ad vitium nego gratia frequentioris usus nomen libri fuisse appositum, sed quia in libro maius periculum inuenitur, & factus hæreses tentantur, difficiliusque cognoscuntur.

6. Ceterum si prohibitionem expurgatorij Romani, ex decreto Trident. editi, & expurgatorij Hispani attendamus; hæc omnia si ab hæreticis sint composita, quamvis errorem non contineant, sunt prohibita sub pena excommunicationis ipso facto, quousque examinata, approbataque sint.

7. Quinto infero sub prohibitione Bullæ Cæne comprehendendi solam eos libros hæreticorum, qui vel hæresim conditionibus sufficit, vt sub prohibitione comprehendantur, vt de se constat. Circa quæ verba est aduertendum, si liber solam vnam hæresim contineat, etiam si totus liber de re profana sit, illa sufficit, vt totus liber prohibitus maneat, quia verè liber est continens hæresim. Neque requiritur, vt ex professo liber tractet de hæresi, ita vt argumentum libri sit de hæresi, sufficit, si hæresim contineat, quia hoc tantum Bulla requirit. sic Bonacina *disp. 2. q. 5. p. 4. num. 19.* Coninch *disp. 18. de fide. dub. 11. n. 177.* Sanchez *lib. 2. cap. 10. n. 35.* Suarez *tom. 5. de censur. disp. 11. sect. 2. n. 10. de fide disp. 20. sect. 1. n. 16.* Farinac. q. 180. de hæresi. n. 22. sine. quamvis Grassi *lib. 4. de cens. cap. 18. n. 40. & 50.* requiratur, vt de hæresi liber ex professo tractet, sed immerito hoc requirit, & contra communem.

Neque valet si tu ab illo libro hæresim expungas, quia particularis expusio non tollit communem libri prohibitionem, sic Sanchez *lib. 2. cap. 10. n. 35.* Bonacina *n. 19.* Dicitur autem de religione tractare liber, si tractet de Scriptura sacra, aut aliqua illius parte de Theologia Dei, & Sanctorum, de recta morum institutione, & de his contrariis. Requiritur tamen, vt ex professo, & ex immituto de his tractet, non obiter; aliis non cadet sub prohibitionem: sic Sanchez *num. 21.* Suarez *suprà* Farinac. n. 32. Coninch *suprà* Verum si prohibitionem spectes expurgatorij Romani editi iussu Clement. VIII. & Bullam Pauli V. pro regnis Hispaniarum, & Inqui. s. f. generalis mandatum, prohibitus est qui cumque liber hæreticorum, etiam si de religione non tractet, neque hæresim contineat, nisi prius a probetur, & examinetur per ibidem signatos, quia Ecclesia intendit, ne filij sui ex tam turbido fonte veritatem eliciant, nève auctoritatem aliquam tribuant iis, qui à suo gremio recesserunt: sic, aliis relatis Farinac. n. 22. Sanchez *num. 26.* Coninch *disp. 18. dub. 11. n. 79.* Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 14.*

§. II.

Expenduntur actiones prohibita in Bulla Cæne, aliisque decretis circa supradictos libros.

1. Enumerantur actiones, & quæ ignorantia excuset ab incurrenda censura.
2. Quid sub nomine lectionis intelligatur.
3. An si alium audias legentem, vites censuram? Proponuntur varia sententia.
4. Probabilis videtur oppositum.
5. Soluuntur rationes contraria.
6. Examinatur, an excusetur à censura, & peccato mortali ob paruitatem materia, & quæ hæc sit.
7. Prohibetur retentio horum librorum.
8. Quid si ad consultandos errores, absque periculo peruersionis retineas.
9. Tenendum est te censuram incurere.
10. Quid si breue tempus retineas. Apponitur sententia Suarez.
11. Quid sentiendum sit.
12. Excusas Bullæ censuram si statim comburis, sed non vitas excommunicationem latam à Iulio III. & à Paulo V.
13. Prohibetur impressio horum librorum: & qui sub hac actione comprehendantur.
14. Tandem prohibetur defensio librorum.

15. Quid de transcripitione, venditione, asportatione librorum hæreticorum.

1. Actiones prohibita sunt, lectio, retentio, impressio, defensio, venditio, emptio, & asportatio. De singulis breuiter est dicendum, & pro omnibus aduertendum est, ob has actiones non incurri censuram, nisi scienter fiant; quia ita cauetur in supradictis decretis. Quapropter si detur ignorantia vel prohibitionis, vel censura, peria incurrenda excusatur, vt constat ex dictis de legibus, & censuris, & in præsentia tradit Suarez *disp. 20. sect. 2. n. 17.* Sanchez *lib. 2. Decalog. cap. 10. num. 38. & 39.* Farinacius de hæresi, quæst. 180. num. 44. & 45. & alij ab eisdem relati. Adde non solum ignorantiam vicumque excusare, sed ignorantiam crassam, & affectatam, modò non sit ingens temeritas; quia laborans illa ignorantia scire dici non potest. Si autem adsit ingens temeritas, iam adsit scientia, quia hæc non contingit sine graui suspitione malitiae, sic Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 10. num. 32.* Durand. *lib. 2. in canon. 1. quæst. 36. n. 3.* Bona in *disp. 2. de censur. q. 5. punct. 4. n. 8.*

2. Prima actio prohibita est lectio, non exterior, & materialis, quæ solum verba perficit, sed formalis, quæ sensum verborum intelligit, quia hæc sola est lectio propria quamvis Bonacina contrarium sentiat *disp. 2. de censur. q. 5. p. 4. n. 14.* sed non est audiendum, quia in contrarium stat communis sententia, vt ex Doctoribus statim referendis, & ex relatis constat. Non tamen est necessarium, vt verbis profers rem lectam, sufficit si vili, & mente scripta percipias, sic Sanchez, relato Vgolino, Grassi, & aliis *lib. 2. cap. 10. num. 41. & 51.* Suarez *disp. 20. sect. 2. n. 18.* Bonacina *disp. 2. de censur. q. 5. p. 4. n. 12.* & omnes communiter.

3. Difficultas est, an vites censuras, si alium legentem hos libros audias? Negat absolute Suarez *disp. 20. sect. 2. num. 9.* etiam si legentem ad lectionem non induxeris, Mouetur primum, quia idem est periculum in hoc modo legendi libros, ac in lectione facta per propriam personam. Secundo, quia ratio prohibendi lectionem medio viliu, est, ne percipitur doctrina praua, & hæretica, sed per auditum efficacius percipitur Ergo quæ lectio per auditum est prohibita. Tertiò, lectio duplicem actionem includit, prolationem verborum, & illorum intelligentiam, & hæc secunda est præcipua, Ergo ratione illius potest dici verè legere.

Alij distinctiōne vtuntur, dicunt enim, si causa non es lectiois tuo consilio, aut mandato non esse comprehendendum; secus vero, si aliquo modo ad legendum induxeris. Priorem partem probant, quia tunc nequaquam proprie dici potest legere, etiam per alium; siquidem alius non nomine tuo legit, neque lectio illius tibi tribui potest, at quando consilis, mandas, vel inuocis, vete dici potest legere medio alio, quòd videtur sufficiens, vt sub nomine legentis comprehendaris præcipue in prohibitione respiciente bonum commune, & defensionem fidei, sic docent Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 4.* Sayrus *in thesauri casuum tom. 1. lib. 3. cap. 5. num. 14.* Grassi *1. p. decis. lib. 4. cap. 18. num. 45.*

4. Ceterum mihi probabilis apparet in neutro casu audientem ligari hac prohibitione sic relato Vgolino docet Sanchez *lib. 2. cap. 10. num. 48.* Egidius Coninch *disp. 18. dub. 1. num. 178.* vbi ait non esse omnino improbabile inducentem ad legendum excusari à censura contra legentes lata; putat tamen certum, quando audiens non est causa lectionis Farinacius de hæresi, quæst. 180. in *summario. n. penult.* Reginald. Duar. Fil-lucius, & alij, quos refert, & sequitur Bonacina *disp. 2. de censur. quæst. 5. punct. 4. num. 11.* Ratio est, quia leges penales extenacæ non sunt viua propria significationem; sed sub verbo legentis non comprehenditur audiens legere, etiam si ad legendum induxerit, quia inducto ad legendum non est lectio, neque etiam auditus est lectio, quia legere proprie est visu, & mente scripta percipere. Ergo ob auditum lectionis, cuius audiens causa fuit, nequit sub prohibitione aduersus legentes comprehendendi.

5. Ex qua ratione soluantur fundamenta contraria. Ad primum pro sententia Suarez nego esse idem periculum in auditu ac in lectione, quia auditus non potest esse sine alio, secus verò lectio; & non ita facile committitur peccatum, cum indiges tercio, quom solum potes efficere. Ad de eoucello gratis esse idem periculum, si auditus non comprehenditur sub lectione, nequit prohibitio ad auditum exteri.

Ad secundum dico rationem prohibitionis esse, ne percipitur doctrina hæretica medio ita facili, & secreto, quia est lectio, cuius facilitas, & secretum in auditu esse non potest.

Ad tertium admitto perceptionem sensuum, & verborum esse præcipuam partem lectionis; at nego sine perceptione per viliu proprium dari posse lectionem. Argumenta illius sententia: media soluta manent dicendo improprè & metaphoricè dici auditum lectionis esse lectionem per alium, & cum audis legere per alium, & in legibus penalis non debet fieri extenao ad sensum proprios, Famulus autem de mandato domini legens, si sensum verborum percipit, non est dubium, quin incurat in excommunicationem contra legentem, nisi

mi foret grauis damni periculo excusetur : sic omnes Doctores supra citati.

6. Secundo dubitatur, an excusetur a censura, & peccato mortali ob paritatem materiae, & quae hæc sit? Negant plures te excusari, sic Vgolin. tractat. de censuris 2. part. in glossa, ut coramdem libris, num. vers. 8. Tolet. de instrum. Sacerdot. lib. 1. cap. 19. n. 9. præcipue in casu, quo intendit plura folia libri hæretici legere, & penitentia ductus post paucas lineas relinquit: Et ratio esse potest, quia iam illa actio exterior est peccatum mortale. Ergo sufficiens ad incurrendam censuram. Nihilominus probabilius sentio, qui paucas lineas legeret, etiam si prius animum habuisset plura legendi, non contrahere censuram: quia licet lectio illa sit peccatum mortale, non est mortale ex ratione lectionis exterioris, sed ex voluntate, quæ contra fuit, sicut si animo plura furandi assumeres assensum; & statim desisteres; peccatum mortale committeres, non ex exteriori furto, sed ex praua intentione plura furandi. Excommuniatio autem non intentionem punit, sed executionem illius; in executione autem non est materia grauis peccati mortalis, quia regulariter non videtur esse graue periculum peccati mortalis in lectione quatuor, vel decem linearum: sic Suarez disp. 20. sect. 2. num. 20. Sanchez lib. 2. cap. 10. num. 31. Cominch. de susp. 18. dub. 11. num. 179. fine. Bonacina de susp. 2. de censur. par. 1. punct. 4. num. 13. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 6. quest. 3. & in eisdem relati.

Hanc autem materiam paritatem extendunt aliqui ad vnam paginam libri in folio impressi, eo quod non videtur in tam leui lectione adesse regulariter graue periculum, sic relaxo Esau, Viualdo, & Saa, docet Sanchez num. 31. fine. Cominch. de susp. 18. dub. 11. num. 179. fine. Bonacina de susp. 2. de censur. par. 1. punct. 4. num. 13. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 6. quest. 3. & in eisdem relati.

7. Secunda actio prohibita est retentionis finis prohibitionis esse, ne tales libri conferentur, neque sint in rerum natura: quæ siue libri sint sui, siue alieni, si tamen illos retinet, hanc legem violat, quia iam illos conferat. Et idem est, si apud alios copiosos habere, quia vere retinet, sic Gratius 1. p. de l. 4. e. 18. Durand. lib. 2. in can. 1. q. 51. n. 17. Bonacina n. 15. Sanchez lib. 2. e. 10. n. 31. Suarez disp. 20. sect. 2. n. 21. & omnes communiter.

8. Sed dubitatur primo, an excusetur ab hoc peccato, si ad confutandos errores siue periculo peruersionis illos retineas? Adhuc videtur aliqui, quatenus dicunt ex hac retentione non reddi hæretici suspectum tenentem supradictos libros: sic Hein. in cap. si quis Episcopus, in fine versic. pro quo infertur de hæretico Abbat. tractat. de agnoscenda. assort. Catholice quest. 28. num. 4. & 5. Adde ad Rom. singul. 3. 2. incipiente, et 19. quod ad libri hæretici, versic. limita, nisi repetantur penes aduersum confutandi eos gratia Decian in tractat. crimin. lib. 5. cap. 3. num. 1. versic. limita primo, nisi confutandi gratia. & cap. 26. num. 26. & 27. Malcard de probat. lib. 2. concl. 862. n. 14. Ratio esse potest, quia hæc retentio non fauet hæresi, sed potius destruit. Ergo non debet sub prohibitione retentionis laicis hæresis comprehendendi.

9. Ceterum hæc sententia retinenda non est, sed affirmanda potius, quocumque siue libros hæretici retineas, abique licentia eius, qui illam dare potest, te incurtere censuram, & sub eiusdem hæretici, vt postea dicemus: sic Pegna in add. ad Eym. dir. inq. 1. part. comment. ad cap. fratrum de hæretico, versic. in m. si vero. Vgolin. de censur. n. 19. aut penitentes, versic. quarto excommunicatione. Tolet. 1. i. i. i. cap. 19. num. 9. Sanchez lib. 2. e. 10. n. 53. Farinac. de hæres. quest. 180. n. 39. & 42. Suarez disp. 20. sect. 2. num. 21. Ratio est manifesta, quia lex prohibet retentionem absolutam, neque enim curat qua intentione fiat. Adde in illa retentione, & restitucione ex propria voluntate accepta, esse potest periculum peruersionis: quia enim firmus esse præsumitur, læpè colit, & laqueis, quos existimabat facile dissolueret, comprehendit. Deinde est in tali retinente nullum esse periculum, sufficit generaliter adesse, & venenum conseruari, quod perire Ecclesie sua prohibitione intendit.

10. Tertio dubitatur, an ad hoc peccato, & censura excusetur, si breue tempus retineas per vnam, vel aliam diem, et suppositione, quod illos Inquisitori tradere possis. Nā si nihil apparet tibi fideitas, clarum est retentionem non esse malam, vt bene dicit Sanchez statim allegandus. In qua dubitatione Suarez disp. 20. sect. 1. num. 22. distinguit, si animo retinendi librum, absolute retineas, etiam si post horam peniteas, & Inquisitor tradas, censuram non effugies; secus vero si animo tradendi librum ex negligentia per breue tempus non tradas. Priorem partem probat, quia peccatum quod ex obiecto, & circumstantiis mortale est, in momento committi potest, quia in voluntate consistit, non in mora: voluntas autem absoluta retinendi librum, peccaminosa est mortaliter secundum omnes, & ex illa procedit retentio exterior etiam brevissimo tempore. Ergo sufficit ad incurrendam censuram.

11. Nihilominus credo probabilius te non incurtere cen-

suram ob talem retentionem: sic docet Sayrus tom. 1. thesaur. casuum lib. 3. cap. 5. num. 16. Durand. lib. 2. in can. quest. 51. n. 53. Reginald. lib. 9. num. 256. Bonacina disp. 2. de censur. quest. 5. punct. 4. num. 15. Sanchez lib. 2. cap. 10. num. 55. Videtur consentire Farinacius de hæres. quest. 180. num. 42. Ratiocinatio est, quia grauitas retentionis non desumitur solum ex libro, quia retinendus est, sed etiam ex tempore, quo retinendus est, quod inde constat: nam si haberes voluntatem retinendi vna hora librum, & statim illum tradendi, non video qua ratione quis dicere possit te grauem culpam commississe? Requiritur ergo ad retentionem grauem mora temporis: ergo si tempus, quo de facto retines librum, breue est, etiam si voluntatem haberes longo tempore retinendi, retentio illa exterior leuis censeri debet ad effectum incurrendi censuram; quia non incurritur censura ex voluntate retinendi, sed ex voluntate executioni mandata, quæ cum non sit integra, & in materia graui exercita, sed in materia leui, non sufficit ad incurrendam censuram, sicut dixi de legere paucas lineas. Et ex hoc fundamentum contrarium manet iocundum. Addendum est hanc excommunicationem extendi ad eos, qui partem libri hæretici legunt, sicut extenditur ad eos, qui partem libri retinent, sic Bonacina n. 15. fine. Sanchez verò cap. 12. num. 52. excusari retinentem vnum tantum folium, quia non videtur tam grauis materia in retentione, quam in lectione: non enim ita grauitur lædit retentio, quam lectio.

12. Tertio dubitatur, an excusetur a censura Bullæ, si cum primum agnoscis librum esse hæretico, comburis?

Respondeo te excusari a censura Bullæ, quia combustio impedit retentionem in Bulla damnata: sic Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 10. num. 56. Suarez de fide, disp. 20. sect. 2. n. 23. Farinacius de hæres. q. 180. n. 40. fine. At contrariis excommunicationem latam in Bulla Iulij III. quæ incipit Cum meditatio, quam adducit Pegna in vlt. p. directorij fol. mibi 115. vbi post alia sic habet. Omnes, & singulos libros, Lutheranos, aut alios hæreticos, seu Lutheranam aut falsam sectam in se continentibus, vel à nobis, & dicta Sede quomodolibet reprobatis, penes se eos ex quavis causa, etiam mercatura, & ex nostra, ac eiusdem Sedis permissione, ac licentia etiam specialia, vt præterit, penes eos existentes, Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, in ciuitatibus, in quibus libri huiusmodi existunt consignare debeant realiter, & cum effectu, & contra inobedientes apponit excommunicationem, & alias penas aduersus hæreticos latas: & ne aliquis intelligeret supradictam Bullam loqui tantum de personis illo tempore existentibus libris prohibitis, Pius IV. in alia Bulla edita anno 1564. quæ incipit Locum pro manere, supradictam prohibitionem, & censuram extendit ad eos, qui postea habuerint. Idemque canetur in regul. Iudicis librorum prohibitorum autoritate Trident. ed. ti, & Pio IV. confirmat, & iussu Clement. VIII. renouat, & in Bulla Pauli V. pro Hispania regis, quæ habetur in principio expurgatorij. Fines autem huius mandati est, vt auctor libri cognoscatur, & errores, qui in eo sunt, melius emendentur. Quapropter Inquisitores, cum ad eos liber deferretur, intentio debet deferentem, vnde habuerit, à quo accepta: & ita tradunt Pegna in add. ad Eym. 2. p. comment. 3. in cap. fraternitatis, de hæretico, versic. propterea. Bonacina disp. 2. de censur. quest. 5. punct. 4. fine. Sanchez lib. 2. cap. 10. num. 56. Azor tom. 1. institut. vniuers. moralium lib. 8. cap. 16. quest. 11. Martin. Delrio disputat. magic. lib. 5. sect. 17. versic. sunt autem tales Farinacius de hæres. quest. 180. n. 40. Augustinus Barbola 3. part. de potestate Episcopi, allegat. 90. num. 5. Suarez de fide disp. 20. sect. 2. num. 23.

13. Tertia actio prohibita est impressio, sub qua comprehenduntur omnes illi, qui propter illius causam sunt, quique vere imprimere dicuntur: quos optime enumerat Vgolin. de censur. Papa reseruat. 2. part. cap. 1. ubi bo imprimentes Sanchez lib. 2. cap. 10. num. 58. Suarez de fide, disp. 20. sect. 2. num. 24. Et enim affirmant comprehendendi primò componentes litteras, preparantes papyrum, & atramentum, prementes torcular, & similia: & in his nullus dubitat, cum hæc sint immediatè causa impressionis. Secundo patronum efficiat, etiam si propriis manibus non laboreat, quia vere imprimere dicitur, & impressor nominatur. Tertio autem horem libri, seu eum, in cuius nomine liber imprimitur, quia in communi modo loquendi hic est, qui imprimit. Negant tamen comprehendendi eum, qui expensis pro impressione faceret, quia hic valde remotè ad impressionem concurrat, nec imprimere dicitur, neque impressor nominatur. Et idem est de eo, qui litteras atreas, atramentum, papyrum, & reliqua ad impressionem necessaria doceat, vel vendit; sunt enim hæc actiones nimis remotæ. Et idem iudicant supradicti Doctores de correctore, quia hic non tam imprimit, quam impressum suscipit; dubito tamen de hoc, quia licet cottigat, & impiciat impressum, & ex relatione ad impressum, quod suscipit, si tibi fitteretur, non videatur sub imprimente comprehendendi: at quatenus eius inspectio & correctio iuvat ad illum impressum iterum emendare in primendum, comprehendendi videtur. Adde comprehendendi saltem sub

DE
ASTERO
ALDAR
TOMI
LIB.

sub actione legendi, quia verè librum legit. Denique est aduertendum eos, qui remotè ad impressionem concurrunt, posse fautores hæreticorum esse, si eas actiones præsentent, vt hæresi fauant: sic Sanchez *suprà*.

14 Quarta actio prohibita in Bulla Cœnæ Domini, est defensio, siue publica sit, siue occulta librorum hæreticorum quouis ingenio, vel colore facta. Hæc autem defensio, & verbis, & factis concingere potest: factis contingit, si librum oculos, aut alio modo impedit, ne comburatur, nè iudicibus fidei tradatur. Sic Sanchez alios referens, *lib. 2. cap. 10. num. 58*. Suarez *disp. 20. sect. 2. num. 25*. Verbis contingit, si rationes quæras, vt persuadeas librum hæreticè non esse comburendum. Item si argumenta dissoluas, quibus impugnatur, vel in sui fauorem rationes inuestiges: etiam si hæc omnia occultè, & solus facias & occasione inquirendæ veritatis: sic Sanchez, & Suarez *suprà*. Sed quid si diceretur: Hic liber optimus est, lectula hæresi, vel non prohibitione, aut combustione dignus? Affirmat Suarez *num. 25*. esse defensionem, quia iam verbis defendis; credo intelligendum esse, quando coram aliis affirmat, secus si nullus audit: tunc enim nulla videtur esse illius libri defensio. Neque obstat, si scriptis in tuo cubiculo librum laudes, vocari defensionem, quia scriptura est quid permanens, & per illam continuò defendis, at verba transeunt: sic tradit Vgolinus *de censur. Papa. reservat. 2. part. c. 1. verbo ac eorum quomodolibet defendentes. num. 2. vers. 3. Sanchez num. 58*. Si autem liber de religione tractat, neque vllam hæresim contineat, non censendus est defensor illius ex eo solum, quod eius doctrinam laudes; quia laudas, quod bonum est; & idem est, si laudes styllum, ingenium, & modum procedendi: at cautè debes procedere, ne videaris auctori fauere, nè intendere minus bene ab Ecclesia esse prohibitum: sic Doctores *suprà* relaxi, & Farinacius *de hæresi. quaest. 2. 80. n. 12*. Insuper dubitant Doctores, an dicaris defensor, si solum dicas te velle defendere hunc librum? Negant Farinac. Sanchez, & Vgolin. *suprà*; quia id solum est significare animum defendendi, non defendere; secus verò si iam in proximitate es, & prouocares, ad certamen; quia ipsamet prouocatio, & ad certamen præparatio, est defensio quedam. Ego verò in vtroque casu crederem esse defensionem, regulariter loquendo: quia illa voluntas sic significata retrahit impugnatores, & quasi illos difficiliiores reddit librum subuertere, cum videant habere patronum: quare licet hæc significatio non sit defensio per certamen, sed illius significatio: illa tamen significatio est quedam defensio.

15 Quinto loco possumus de aliis actionibus dubitare, an sub prohibitione Bullæ comprehendantur: scilicet de transcriptione libri hæretici, de quæ illius venditione, a portatione & emptione?

Respondeo hæc actiones, etsi expressè in Bulla Cœnæ non continentur, sub lectione, retentione, vel defensione contineri. Transscriptio enim libri, cum lectione libri, illiusque retentione coniuncta est. Eadem est de a portatione, emptione & venditione, quæ absque retentione fieri nullatenus possunt. Adde decretis supradictis Iulij III. Pij IV. Clementis VIII. & Pauli V. excommunicationem, & pœnas alias contra vendentes, ementes, & a portantes hos libros latas esse, vt constat ex his quæ adducit Pegna *2. part. director. comment. 3. ad cap. fraternitatis, & comment. 17. ad cap. nouerit, de sentent. excomm. & Farinacius q. 180. n. 15. & seqq.*

§. III.

Circa quas personas cadat hæc prohibitio legendi, & retinendi hæreticorum libros.

- 1 Omnes comprehenduntur.
- 2 Ex speciali priuilegio Inquisitores eximuntur.
- 3 Extenditur facultas ad commissarios.
- 4 Limitatur doctrina in regno Hispania.
- 5 Nullus præter Pontificem dare potest facultatem legendi libros hæreticos.

1 Constat ex Bulla Cœnæ quascumque personas quacumque dignitate, siue Ecclesiastica, siue seculari fulgentes, comprehendendi. Vnde comprehenduntur Episcopi, Archiepiscopi, Primates, Patriarchæ, Cardinales: & ex secularibus etiam Rex, & Imperator; quia in iis, quæ ad religionem, & bonum fidei pertinent directioni Ecclesiæ subduntur.

2 Solum est difficultas, quibus ex speciali priuilegio hoc licitum sit?

Cui difficultati respondeo nemini alteri præter Inquisitores hæreticæ prauitatis esse generaliter concessum: constat ex Bulla Iulij III. *suprà* relata, & ex Bulla Pauli V. & Pij IV. quas omnes adducit Pegna *in fine directorij. inter litteras Apostolicas. fol. mibi 115. & 129*. reuocante omnes facultates Episcopis, & aliis quibuscumque personis concessas, Inquisitoribus, & commissariis exceptis. Ex qua exceptione inferunt plures Doctores

Inquisitores, & commissarios facultatem habere legendi, & retinendi hæreticorum libros. Nam licet in supradictis Bullis positum illis hæc facultas concessa non sit, sed solum excipiantur à reuocatione generali, illa exceptio videtur esse tacita concessio: sic tenet Pegna *director. 2. part. comment. 3. ad cap. fraternitatis, de hæresi. vers. iam hæc prohibitio. Vgolin. tractat. de censuris. 2. part. in glossa aut pertinentes. §. 1. vers. tertio in excommunicationem. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 16. quaest. 13. Grassis lib. 4. de eis. cap. 18. num. 45. fine. Martin. Delicio *disquisit. magic. lib. 5. sect. 17. vers. solis Pontificibus. Farinacius de hæresi. q. 180. n. 43. cetero contra videtur sentire. Thomas Sanchez lib. 2. c. 10. n. 46. Barbosa de potest. Episcopi. allegat. 90. n. 8. Suarez disp. 20. de fide. sect. 2. n. 28*. affirmant namque illam exceptionem non esse concessionem tacitam.*

3 Supradictam facultatem legendi libros extendunt Grassis, Pegna, & Farinac. ad commissarios inquisitionis non solum à Sede Apostolica constitutos, sed etiam constitutos ab ipsis inquisitoribus, quia absolute dici possunt à Sede Apostolica constituti.

4 Limitanda hæc omnia sunt in regno Hispania, vbi solum Inquisitor generalis habet potestatem legendi libros hæreticos, & cui ipse committit, non alius, constat ex Bulla Pauli V. apposta in principio Expurgatorij.

5 Ex his constat neminem à Pontifice, aut cui ipse expressè concesserit, posse dare facultatem legendi libros hæreticos hæresim continentes, vel de religione tractantes, quia in dicta Bulla Cœnæ sibi Pontifex reservat: & Ita neque Inquisitores, neque Episcopi hæc facultatem dare possunt: sic Pegna *disquisit. comment. 3. vers. nunquid autem. Sanchez num. 43. Farinacius n. 37. Azor lib. 8. q. 7. & 12. Barbosa n. 7. Concilium autem Cardinalium Sede vacante facultatem concedere nemini poterit, nisi tam graue, tamque cuius periculum immineret, vt omnibus & singulis Cardinalibus videretur celeriter esse occurrendum, quia in his quæ ad potestatem, & iurisdictionem Pontificis pertinent, non possunt se alia via introrittere, vt constat ex Clement. de Roman. de elect. & tradit Sanchez *num. 44. Suarez disp. 20. de fide. sect. 2. n. 28*.*

Dixi non posse Episcopos, neque Inquisitores facultatem concedere legendi libros hæreticos hæresim continentes, vel de religione tractantes. Nam si libri de religione non tractent, neque hæresim contineant, aut ab hæresi concepti fuerint, dum erant Catholici, aut postquam Ecclesiæ fuerunt reconciliati, optime possunt Inquisitores dare cui visum fuerit facultatem legendi: sic Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 16. quaest. 12. Pegna 2. part. comment. 3. ad cap. fraternitatis, vers. si quorundam. Farinacius de hæresi. quaest. 180. num. 37. & habetur 2. reg. expurgatorij Romani.*

§. IV.

De pœnis impositis harum legum transgressoribus.

- 1 Afficiuntur excommunicatione reservata Sunt de hæresi suspecti, & tanquam hæreticorum fautores puniendi sunt.
- 2 Componentes scienter librum hæreticum, vt hæreticum puniendus est.
- 3 Transcribentes suspensionem hæresis contrahit.
- 4 Imprimentes vltra excommunicationem, tanquam fautores puniendi sunt pœna arbitraria.
- 5 Retinens, vendens, defendens, a portans libros hæreticorum suspectus est de hæresi.
- 6 Arbitrio iudicis relinquuntur, an suspicio sit lenis, vehemens, vel violenta.
- 7 His pœnis solum fideles baptizati afficiuntur.

1 Constat scienter legentes, retinentes, imprimentes, aut defendentes hæreticorum libros de religione tractantes, vel hæresim continentes, esse excommunicatos, excommunicatione reservata in Bulla Cœnæ clausula prima. Secundo constat de hæresi esse suspectos sic legentes, retinentes, &c. Tertio reputari hæreticorum fautores. Vt autem hæc plenus cognoscantur, pro foro externo breuiter singula perstringimus.

2 Et primo dicendum est de componente librum, in quo hæreses continentur: is enim si ex proposito hæreses scripserit, & defensori, vt hæreticus puniendus est, quia est verè hæreticus, cum scienter contra Ecclesiæ sensum doceat, & maiori cum deliberatione, quam si verbis hæresim protulisset. Quod intelligendum est, etiam si in principio libri protestationem fecerit, quia contrario facto eam abrogauit; secus verò dicendum est, si non ex proposito, sed quasi per transcursum scripserit hæresim; præsumitur enim non ex malitia, sed ex ignorantia (scilicet) præteritum si res obscura erat, & difficilis, & protestationem fecit, vel alias Catholicus, & probus communi hominum opinione habetur: sic tradunt Pegna *director. 2. p. c. 10. 3. da*

ad cap. fraternitatis. versic. horum tame. sententia. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 16. g. 10. in medio. Farinac. de haresi. q. 80. n. 16. & 17. Malcard. de probation. conclus. 862. n. 3. & alij. Idem iudicium est de falsantibus, seu corruptoribus Catholicorum libros, p. nota dogmata illis miscendo: sic docent Pegna 2. p. 45. Pegna direct. 2. p. com. 17. vers. sed hac sententia. & segg. Farinac. n. 18. licet tamen ab hac suspitione excusari possit, primo si statim post scripturam libros combusserit, aut lacerauit. Secundo, si nulli domini, & metu inculso non ausus fuit deventicare. Tertio, si tanquam discipulus putavit maleitiam, & veniam sibi non adesse. Quapropter prudentis arbitrio hac omnia expendenda sunt, vt qualitas cuius cognoscatur, & iuxta illam grauis, vel leuis, aut nulla suspicio habeatur. sic Azor, Pegna & Farinac. & alij supra.

4 Tercio dicendum de imprimendis illos, qui vltra excommunicationem tanquam fautores hereticorum puniendi sunt penam arbitria, vt statuit Pius V. ad indicem librorum prohibitorum reg. 10. sic Farinac. num. 19. Menoch. cent. 6. casu 549. Vigilia. de censur. 2. p. in glossa imprimendis. Pegna 2. p. com. 17. et. 1. in fine. Aduertendum insuper, ex constitutione Leonis X. in Concilio Lateranensi, quae incipit, Inter sollicitudines, edita anno 1515, prohibetur esse omnibus typographis, ac libris, & aliis scripturis, quaecumque sint, etiam si heresim non continent, nec de religione tractent, in vrbe impendant absque examinatione, & approbatione in scriptis obiecta tibi Vicarij, & Magistri sacri Palatii, & in alijs diocesis absque approbatione Episcopi, & Inquisitoris haereticae prauitatis. Qui autem secus praesumpserit, vltra librorum impressorum amissionem, & illorum publicam combustionem & ducatos centum fabricae sancti Petri, per annum ab exercitio imprimendi suspenditur, & excommunicationem ipso facto incurrit, referuam solum Episcopo ex vi huius decreti; & crescente eorum contumacia poene augenda sunt a Vicario in vrbe, & ab Episcopis alibi. Concilium autem Trident. sess. 4. de decreto de editione librorum, sub eiusdem poena cauet, vt nemini liceat imprimere, vel impium facere quolibet libros de rebus sacris sine nomine auctoris, necque illos in futurum vendere, aut etiam apud se retinere, nisi prius examinati, probatique fuerint ab ordinario, quae quidem licentia in scriptis habenda est. Quod si volentes imprime regulares fuerint, indigeant licentia & approbatione suorum superiorum. Hec Concilium. In regno tamen Castellae lege regia vii recepta sufficit licentia supremi Concilij, de cuius mandato examinatur prius liber ab aliquo viro docto. In vrbe Vicarius remittit librum videntem Magistro sacri Palatii, cuius licentia habita typographus imprimi, praefixa in principio libri sola clausula, De licentia superioris, aut aequipollentis in regno Portugaliae tenetur decretum Concilij Lateranensis, non enim sibi imprimitur liber, nisi obiecta licentia ab Ordinario, & Inquisitoribus, subdit deinde Concilium. Qui autem scripto eos (id est, supradictos libros) communicant, vel euulgant, nisi ante examinant, probatique fuerint, eidem poenis subiacent, quibus impressores. Sub quibus verbis, vt supra dixi, congregato Cardinalium declarauit intelligi conciones, annotationes, quaestiones, & alia similia, quae communicantur ad effectum, vt typis mandentur; secus hoc sine cessante, tradit Man. Ro. tom. 2. q. 99. regul. q. 104. art. 1. sine, Barbosa alios referens. 3. p. de poss. Episc. alleg. 90. in fine.

Sed iniquos, au si impuras librum falso nomine auctoris impo-
Credo te peccare, quia vere ille liber est absque nomine auctoris, non tamen inuenientia, quae Concilium intendit vitare in libris sine nomine auctoris procedunt, cum sub nomine edito imprimunt. Non enim auctor tunc conueniri potest, vt rationem reddat de doctrina asserta. Qua propter inter modos periculosos falsificandi libros hic enumeratur a Pegna direct. 2. p. com. 17. ad cap. nouerit, vers. denique qualis sit, & segg. Farinac. de haresi, q. 180. n. 14.

5 Quarto dicendum est de recinentibus, defendentibus, alporantibus, vendentibus, & ementibus; si enim hi libros hereticorum, in quibus haereses distinctae sunt, scienter retinent, defendunt, alportant, &c. sine dubio haeresis suspecti sunt, quod multis rebus docent Pegna 2. p. direct. com. 3. ad cap. fraternitatis, vers. sed alter casus Martin. Deltio lib. 5. magia sect. 17. vers. ius etiam, Menoch. de praesumpt. lib. 5. praesumpt. 6. n. 18. Farinac. de haresi, q. 180. n. 8. Azor lib. 8. c. 16. q. 10. Quod verum est, etiam si nunquam sic retinentes libros legerint, sic Decian. tra. crim. lib. 5. cap. 37. n. 55. Farinac. n. 20.

6 Sed an haec suspicio leuis, vehemens, violenta sit? vane Doctores, vt videre est in Farinac. n. 9. Pegna direct. com. 3. vers. an autem haec suspicio, Probabilis mihi videtur arbitrio iudicis remittendum esse, qui pro qualitate circumstantiarum

aliquando de leui, aliquando de vehementi, aliquando de violenta suspicione eorum condemnauit, sic Simanc. de Catholicis. In-
stit. tit. 38. n. 24. Zanch. tra. de haresi, cap. 7. n. 7. Albertin. tra. de agnoscent. assert. Cathol. quest. 28. n. 26. & 30. Menoch. lib. 5. praesumpt. 6. n. 18. Malcard. tom. 2. conclus. 862. n. 7. & segg. Parainus de orig. inq. sit. lib. 3. quest. 9. n. 147. Pegna, & Farinac. supra. Aduerto tamen aliquando ex retentione, vel alportatione librorum, nullam haeresis suspicionem oriri in recinente, aut alportante, quia probatur per indicia ferè manifesta omnino ignorasse quae vilitate in illorum librorum sic Ladius Zech in sum. 1. p. tit. de fide rubr. de haresi, cap. 11. n. 5. vers. tertia praesumptio. Pegnacem illo 3. vers. an haec suspicio, & com. 17. vers. ceterum in scriptore, & latore. Farinac. q. 180. n. 9. Quocirca vt sic retinens, vel alportans libros hereticorum suspectus de haeresi sit, & vt talis possit torqueri, & ad purgationem condemnari, debet esse mala fama, mala vita & conditionis, aut aliàs de haeresi difamatus; sicus vero si bonae vitae, & famae sit, neque vnquam de haeresi suspectus, sic Albert. supra num. 25. & 26. Pegna com. illo 3. vers. an autem haec suspicio. Farinac. numer. 48. Malcard. num. 10. Decian. tra. crim. lib. 5. cap. 46. num. 26. in fine & alij.

7 Tandem placet aduertere supradictas omnes poenas intelligendas esse pro fidelibus baptizatis, quia ij solum sunt Ecclesiae subiecti. At Iudaeis non baptizatis si temporalis Christianorum dominio subdantur, prohibiti sunt libri haeretici, & nostram religionem impugnantes, vel eorum falsam perfidiam defendentes iuxta constitutionem Iulij III. edita anno 1554. incipiente, Cum sicut, & iuxta constitutionem Gregor. XIII. edita anno 1581. incipiente, Antiqua Iudaeorum, Poenae autem pro qualitate criminis arbitrio Inquisitoris imponendae sunt, sic Pegna 2. p. direct. com. 3. ad cap. fraternitatis, vers. postremo, fol. mihi 94. Butarius lib. 1. consil. 90. n. 1. & 2. Simanc. de Catholicis. Instit. tit. 35. rubr. de Iudaeis, num. 1. Farinac. de haresi, q. 180. num. 10.

DISPV TATIO III.

De haresi, & Apostasia a fide.

Superiori disputatione egimus de his, quae communia sunt infidelibus baptizatis, & non baptizatis. In praesenti disputatione agendum est de his, quae specialiter infidelibus baptizatis conueniunt. Ij enim tantum (vt iam diximus) Apostatae dicuntur, qui deserunt fidem solemniter rite Ecclesiae receptam, siue illam deserant, Paganismo, Iudaismo, aut haeresi.

PVNCTVM I.

Quid sit obiectum haeresis, & apostasiae a fide.

- 1 Propositio contraria fidei est haeresis.
- 2 Distinguitur varia contradictio, quae potest esse.
- 3 Propositio haeretici omnimodam contrarietatem habet cum obiecto fidei.
- 4 Propositio erronea contradicit obiecto fidei, non immediate, sed mediate.
- 5 Haeresim sapit propositio, quae per consequentias moraliter certas obiecto fidei contradicit.
- 6 Male sonat propositio simplicem sensum habens, Catholicum, & haeticum, & frequentius in malum accipitur sensum.
- 7 Temeraria quae sine regula rationis procedit.
- 8 Scandalosa, si occasio sit alteri errandi, vel male de suis sentiendi.
- 9 In qualificandis propositionibus etiam committi possunt supradicti defectus.

1 V T definitionem haeresis, & apostasiae a fide colligamus praemittenda est cognitio obiecti, seu, materiae, circa quam versatur. Materia ergo, & obiectum haeresis est, quod obiecto fidei immediate repugnat: cum D. Thom. communiter receptus 2. 2. q. 11. art. 2. dixerit haeresim esse, quae fidem corrumpit, infertur sane obiectum haeresis, obiectum fidei corrumpere, illique est contrarium. Ex quo fit quamlibet propositionem ex diametro oppositam propositioni fidei diuina credenda haeresim esse, quia est propositio destruens obiectum fidei, & fidem corrumpit.

Aliquibus placet non sufficere hanc directam contraditionem fidei, vt propositio haeretica sit, nisi accedat pertinacia in profertente; eo quod contradicere quis potest fidei obiecto ignotanter, quia ignorantia posita haereticus non est: sic docent Caieta

DE
ASTRO
MATH
TOMI
II